

Natuurtoets

Natuurtoets Steenbrugge, Deventer

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid

Opdrachtgever

Envita

Status

Concept

Emmastraat 16
8011 AG Zwolle

T (038) 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Natuurtoets Steenbrugge, Deventer

Subtitel

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid

Projectcode

Datum

Status

15-141A

6 november 2015

Concept

Auteur(s)

M. (Mark) Hoksberg

Eindredactie

M. (Marco) van der Sluis

Opdrachtgever

Envita

Hoksberg, M.G. (2015). Natuurtoets Steenbrugge, Deventer. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid. Rapport 15-141A. Ecogroen bv Zwolle.

© Ecogroen (2015)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Inhoud

Samenvatting	1
1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding en doelstelling	4
1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen	4
1.3 Algemene opzet onderzoek	5
2. Gebiedsbescherming	6
2.1 Natuurbeschermingswet	6
2.2 Ecologische hoofdstructuur	7
2.3 Overige natuurgebieden	7
3. Flora- en faunawet	8
3.1 Onderzoeksmethode	8
3.2 Flora	9
3.3 Vleermuizen	10
3.4 Grondgebonden zoogdieren	12
3.5 Broedvogels	13
3.6 Vissen	15
3.7 Amfibieën	15
3.8 Overige soortgroepen	16
4. Geraadpleegde bronnen	17
Bijlagen	
Bijlage 1 - Samenvatting natuurwetgeving	
Bijlage 2 - Modelberekening Aerius	
Bijlage 3 - Vliegroute vleermuizen	

Samenvatting

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Envita heeft Ecogroen een natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van de voorgenomen realisatie van nieuwbouwplan Steenbrugge in Deventer. De Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en het EHS-beleid verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek vindt, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, een toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming.

Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen

Het plangebied ligt ten noordoosten van Deventer en betreft stadsuitbreiding. Het terrein is nu in gebruik als graanakker. In de westhoek is een voormalig agrarisch erf aanwezig waarvan de bebouwing behouden blijft. Afgezien van de Zandwetering is er in (de omgeving van) het plangebied geen oppervlaktewater aanwezig. Het plangebied wordt bouwrijp gemaakt en bebouwd met een woonwijk bestaande uit 402 woningen. De oppervlakte bedraagt circa 15 hectare. Hiervoor worden enkele bomen en struiken gekapt. Voor de ontsluiting worden twee routes aangelegd.

Effectbeoordeling beschermde gebieden

De plannen hebben geen directe schade aan Natura 2000- of EHS-gebieden tot gevolg. Ook worden geen bijzondere natuurwaarden buiten de EHS aangetast door de plannen. Een vervolgtraject is voor EHS-beleid dan ook niet noodzakelijk.

Het bestemmingsplan maakt echter woningbouw mogelijk met emissie van stikstofoxiden tot gevolg. Sinds 1 juli 2015 is de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) in werking, waardoor de potentiële toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden (in dit geval Rijntakken) in beeld moet worden gebracht. Met behulp van het voorgeschreven rekenmodel AERIUS is bepaald of er sprake is van depositie op beschermde habitats en leefgebieden. Uit de berekening is gebleken dat indien de woningen geen aansluiting op het aardgasnet krijgen, er geen overschrijding van de drempelwaarde optreedt. Als er toch een aardgasaansluiting komt is er sprake van een overschrijding en is er een vervolgtraject in het kader van de Nb-wet noodzakelijk.

Effectbeoordeling beschermde soorten

- In de woning zijn mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. De woning wordt niet aangetaast. Ook in de eikenlaan langs de zuidrand van de begraafplaats (buiten plangebied) zijn potentieel geschikte boomholten aanwezig. Deze blijven eveneens gehandhaafd;
- De Zandwetering en de stadsrand zijn onderdeel van een belangrijke vliegroute van Laatvlieger en Watervleermuis. Bovendien vormen deze elementen foerageergebied van diverse soorten vleermuis.

zen. Door de werkzaamheden en aanleg van de ontsluitingsroute kunnen genoemde vliegroutes en foerageergebied mogelijk aangetast worden. Door adequaat rekening te houden met vleermuizen kunnen deze effecten voorkomen worden;

- Vaste verblijfplaatsen van juridisch zwaarder beschermde grondgebonden zoogdieren worden niet verwacht. Wel zijn in het plangebied vaste verblijfplaatsen van diverse laag beschermde (Ff-wet tabel 1) grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten;
- Op het erf in het plangebied is een territorium van Steenuil vastgesteld. Van deze soort zijn nest én functionele leefomgeving jaarrond beschermd. De vermoedelijke nestlocatie blijft gehandhaafd en er worden geen potentiële nestplaatsen vernietigd. Door de nieuwbouw gaat wel een deel van het foerageergebied verloren. In het territorium is echter nog genoeg optimaal foerageergebied over. Door enkele optimaliserende maatregelen te nemen in de rest van het leefgebied blijft er ruim voldoende foerageergebied over en wordt de functionele leefomgeving van Steenuil niet aangetast;
- In het plangebied en de invloedssfeer zijn behoudens Steenuil geen broedvogels met jaarrond beschermde nesten aangetroffen of te verwachten. Nader onderzoek naar Boomvalk heeft bevestigd dat deze niet in of nabij het plangebied nestelt. Ook Huismus is afwezig. Wel zijn enkele algemeen voorkomende broedvogelsoorten van oevers en struweel aangetroffen en of te verwachten;
- In de moerassige oever van de Zandwetering is voortplanting van algemene en laag beschermde amfibieën (Ff-wet tabel 1) zoals Kleine watersalamander, Gewone pad en Bruine kikker te verwachten. Dergelijke laag beschermde soorten zijn ook zwervend en overwinterend te verwachten;
- In de Zandwetering zijn de strikt beschermde Bittervoorn (Ff-wet tabel 3) en de middelhoog beschermde Kleine modderkruiper (Ff-wet tabel 2) aangetroffen. Bij werken in de (oever van de) Zandwetering zoals de bouw van een brug kan schade aan deze beschermde vissoorten optreden;
- In het plangebied zijn geen beschermde reptielen of ongewervelden aangetroffen of te verwachten.

Eindconclusies

- Aangezien de drempelwaarde voor stikstofdepositie op gevoelige habitats en leefgebieden niet wordt overschreden, is een vervolgtraject in het kader van de Nb-wet niet aan de orde;
- Om te voldoen aan de onderzoeksplicht zoals omschreven in het Vleermuisprotocol dient nog een avondbezoek ten behoeve van vliegroutes van vleermuizen uitgevoerd te worden in de kramperiode (half mei-half juli);
- Schade aan de vliegroute van vleermuizen, leefgebied van Steenuil en leefgebied en/of exemplaren van beschermde vissen is te voorkomen door het nemen van mitigerende maatregelen. Deze maatregelen zijn bindend en dienen daarom te worden vervat in een ecologisch werkprotocol;
- Bij de beoogde plannen verdwijnen mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde planten, kleine zoogdieren en amfibieën. Voor deze tabel 1-soorten geldt in geval van ruimtelijke ontwikkelingen automatisch vrijstelling van de ontheffingsplicht;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van alle aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na eind juli of het onderzoeksgebied te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedssfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

Aanbeveling

Door de uitwerking van het Bouwbesluit worden dakvoeten en spouwen veelal hermetisch afgesloten voor dieren. Hierdoor is het voor typische stadsvogels als Huismus niet mogelijk om een broedplek te vinden. Een hele woonwijk kan op die manier vogelloos en dus doodstil blijven: voor veel mensen een schrikbeeld. In het nieuwste Bouwbesluit wordt echter een uitzondering gemaakt voor beschermde soorten, zoals vogels. Bovendien zijn er talloze inbouwoplossingen op de markt om vogels en vleurmuizen (overlastvrij) onderdak te bieden. Tegen geringe meerkosten kan grote natuurwinst worden geboekt. Ook kan de natuurvriendelijke aanpak positief worden aangewend voor het promoten van een 'groen' bouwproject;

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

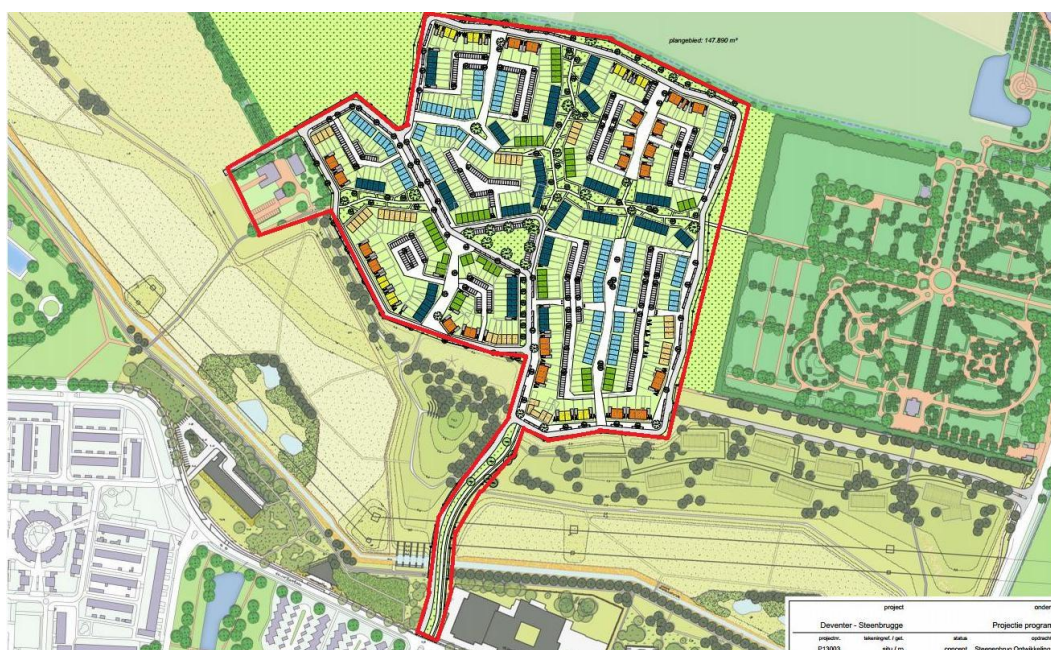
In opdracht van Envita heeft Ecogroen een natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van voorgenomen realisatie van nieuwbouwplan Steenbrugge in Deventer.

De Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en het EHS-beleid verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek vindt, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, een toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming. Een toelichting op de genoemde wetgeving is gegeven in bijlage 1.

1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen

Het plangebied ligt ten noordoosten van Deventer en betreft stadsuitbreiding. Het terrein is nu in gebruik als graanakker. In de westhoek is een voormalig agrarisch erf aanwezig. De bebouwing blijft gehandhaafd. Het plangebied wordt van Deventer gescheiden door het Zandweteringpark en de Zandwetering. Langs de zandwegen en greppels zijn enkele bomen en struiken aanwezig. Aan de oostzijde grenst het gebied aan de begraafplaats Steenbrugge waar grote en oude bomen staan. Afgezien van de Zandwetering is er in (de omgeving van) het plangebied geen oppervlaktewater aanwezig.

Het plangebied wordt bouwrijp gemaakt en bebouwd met een woonwijk bestaande uit 402 woningen. De oppervlakte bedraagt circa 15 hectare. Hiervoor worden enkele bomen en struiken gekapt. De ontsluitingsroute loopt zuidwaarts en voert met een brug over de Zandwetering naar de naburige wijk Keizerslanden.

Figuur 1.1: Ligging van het plangebied (binnen rode lijn). Kaartbron: Envita.

1.3 Algemene opzet onderzoek

De voorliggende natuurtoets is grotendeels gebaseerd op diverse veldbezoeken. Daarnaast is gebruik gemaakt van een eerdere natuurtoets (Korthorst & Pohlman, 2006), bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en ecologische principes. Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde gebieden (hoofdstuk 2) en soorten (hoofdstuk 3). Daarnaast is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Indien aanvullend onderzoek nodig is, is dit ook aangegeven.

2. Gebiedsbescherming

2.1 Natuurbeschermingswet

*In de **Natuurbeschermingswet 1998** (Nb-wet) is de bescherming van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden (Natura 2000-gebieden) en Beschermd Natuurmonumenten ondergebracht. Beoordeeld dient te worden of ingrepen/activiteiten in of in de nabijheid van deze gebieden significant negatieve effecten kunnen hebben op de aangewezen waarden en instandhoudingsdoelen van deze gebieden.*

Het plangebied ligt niet in Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied ligt op een afstand van ruim 2,5 kilometer en betreft Rijntakken (deelgebied Uiterwaarden IJssel). Het is aangewezen voor acht beschermde habitattypen, zes habitatrichtlijnsoorten en 25 vogelsoorten. Wegens de afstand en tussenliggende barrières is directe verstoring en schade niet aan de orde. Het beoogde bestemmingsplan maakt echter wel woningbouw en infrastructuur mogelijk met emissie van stikstofoxiden tot gevolg, hetgeen een schadelijk effect kan hebben op de instandhoudingsdoelstellingen.

Emissie van stikstofoxiden ontstaat onder andere door verbranding van fossiele brandstoffen bij stook van CV-installaties of in het verkeer. De stikstof slaat in en in de omgeving van het plangebied neer (stikstofdepositie) en kan negatieve effecten op beschermde natuur hebben.

Sinds 1 juli 2015 is de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) in werking, waardoor de potentiële toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden in beeld moet worden gebracht. Voor nabijgelegen Natura 2000-gebied Rijntakken/ Uiterwaarden IJssel heeft de minister van EZ de drempelwaarde onlangs verlaagd naar 0,05 mol N/ha/jr.

Daarom is een berekening in het voorgeschreven rekenmodel AERIUS uitgevoerd. Er is in eerste instantie op standaardwijze gerekend met een aantal van 402 woningen, waarbij geen onderscheid is gemaakt tussen hoekwoningen en tussenwoningen. Bij berekening op basis van deze gegevens blijkt er sprake te zijn van een overschrijding van de genoemde drempelwaarde in Natura 2000-gebied Rijntakken/Uiterwaarden IJssel. Op basis van deze uitkomsten zou het dan noodzakelijk om een nadere toetsing aan de Nb-wet uit te voeren, hetgeen een Passende Beoordeling kan inhouden.

Door de wijk echter aan te leggen zonder aansluiting op het gasnet (verwarming en koken op elektriciteit of alternatieve warmtebronnen) vervalt de belangrijkste emissiebron. In die situatie moet nog wel rekening worden gehouden met stikstofemissie van woon-werkverkeer door 402 huishoudens á 8,5 vervoersbewegingen per auto.

Door de berekening te herhalen zonder daarbij stikstofemissie van aardgasgebruik mee te rekenen wordt de drempelwaarde van 0,05 mol N/ha/jaar niet langer overschreden. De eindconclusie luidt dus dat indien de woningen in de woonwijk (conform de huidige plannen) geen gasaansluiting krijgen, een vervolgtraject in het kader van de Nb-wet niet aan de orde is. Een uittreksel van de modelberekening is toegevoegd als bijlage 2.

2.2 Ecologische hoofdstructuur

*De bescherming van de **Ecologische Hoofdstructuur (EHS)** komt voort uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen de groene contouren van de EHS geldt een 'nee, tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet toegestaan is, tenzij er sprake is van het ontbreken van reële alternatieven en redenen van groot openbaar belang. Wanneer niet teruggevallen kan worden op het tenzij-gedeelte van het beschermingskader, zal aangetoond moeten worden dat door de plannen de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet significant aangetast worden.*

Uit de Atlas van Overijssel blijkt dat het plangebied geen onderdeel uitmaakt van de bestaande EHS (bron: Atlas van Overijssel 2015). Op ruim 400 meter vanaf het plangebied ligt het Wechelerveld, aangewezen als EHS 'bestaande natuur'. Omdat de EHS in Overijssel geen externe werking kent, is een verdere toetsing aan het EHS-beleid niet aan de orde.

2.3 Overige natuurgebieden

Buiten de bescherming van de Natuurbeschermingswet en de Ecologische Hoofdstructuur bevinden zich ook natuurgebieden beschermd middels provinciaal beleid, veelal beschreven in omgevingsplannen of streekplannen. In dit provinciale beleid is de bescherming van bijvoorbeeld ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied uitgewerkt.

Het plangebied ligt niet in gebied met bijzondere natuurwaarden buiten de EHS. Zo is geen sprake van ganzenfoeragegebied of weidevogelgebied in het plangebied of directe omgeving. Vervolgstappen zijn dan ook niet aan de orde.

3. Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet (Ff-wet) verplicht om bij ruimtelijke ingrepen of andere nieuwe activiteiten, na te gaan of er negatieve effecten kunnen optreden op exemplaren of het leefgebied van beschermde plant- en diersoorten. Optredende negatieve effecten dienen zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd te worden. Voor schade aan strikt beschermde soorten kan het noodzakelijk zijn om een ontheffing aan te vragen bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO) van het Ministerie van Economische Zaken.

3.1 Onderzoeksmethode

Quickscan

Voorliggende ecologische beoordeling is voor een groot deel gebaseerd op een quickscan-locatiebezoek op 10 juli 2015. Tijdens het veldbezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2- en 3-soorten). In combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en expert judgement is vervolgens een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten. In onderstaande paragrafen worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten.

Uit de quickscan bleek dat nader onderzoek naar jaarrond beschermde nesten van Steenuil, Boomvalk en vliegroutes van vleermuizen noodzakelijk was.

Vleermuizen (vliegroute)

Voor een onderzoek naar vliegroutes zijn twee avondbezoeken noodzakelijk (conform het vleermuisprotocol, zie kader 1, waarvan minimaal één in de kraamperiode. Op 8 september 2015 heeft het eerste bezoek plaatsgevonden. Het bezoek in de kraamtijd zal in de periode half mei-half juli 2016 uitgevoerd worden. De avondbezoeken worden uitgevoerd door één persoon met een bat detector met time expansion-functie.

Kader 1: Toelichting onderzoeksprotocol voor vleermuisonderzoek

Vleermuizen zijn een belangrijke soortgroep binnen de natuurbescherming. De soorten zijn echter moeilijk te inventariseren, vertonen specifiek gedrag en advies omtrent deze soortgroep is complex. Tegen die achtergrond heeft het Vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus een protocol opgesteld voor de inventarisatie van vleermuizen. Het doel van het protocol is bij te dragen aan de kwaliteit en uniformiteit in onderzoek. Het protocol wordt ondersteund door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO) van het Ministerie van EZ en de Zoogdiervereniging.

Vleermuisonderzoek blijft echter maatwerk en het protocol geldt daarom als richtsnoer en niet als plicht. Het volgen van het vleermuisprotocol wordt echter wel aangeraden. Het toepassen van het protocol heeft tot doel:

- 1) Dat RvO geen aanvullend onderzoek verlangt bij een ontheffingsaanvraag volgens artikel 75 van de Flora- en faunawet;
- 2) Dat een onderzoek stand houdt in eventuele juridische procedure.

Boomvalk

Op 6 augustus 2015 (in de tijd dat Boomvalken jongen hebben) is een dagbezoek uitgevoerd om nestende Boomvalken op te sporen. Er is gericht gezocht naar nestlocaties in bomen en hoogspanningsmasten omdat daar in het verleden sprake van is geweest.

Steenuil

Het erf Wechelerweg 52 is later bij het te onderzoeken gebied gevoegd en is op 6 oktober 2015 bij daglicht bezocht. Daarbij is met name gezocht naar sporen van Steenuil en is navraag gedaan bij de bewoners. Aanvullend is ook gekeken naar sporen van andere dieren van boerenerven zoals Gewone grootoorvleermuis, Huismus, Kerkuil en Steenmarter.

3.2 Flora

In het plangebied zijn alleen zeer algemene akkeronkruiden aanwezig. Waargenomen soorten zijn onder andere Italiaans raaigras, Perzikkruid, Reukeloze kamille, Rietgras, Duizendblad en Akkerviooltje.

De natuurvriendelijke oeverzone van de Zandwetering is begroeid met moerasflora zoals Echte valeriaan, Liesgras, Riet, Penningkruid en de laag beschermde Zwanenbloem (Ff-wet tabel 1). Afhankelijk van de wijze van aanleg van de ontsluitingsweg naar Deventer (vaste brug) kan mogelijk schade aan Zwanenbloem optreden. Voor soorten van tabel 1 geldt in geval van ruimtelijke ontwikkelingen echter vrijstelling. Verderop langs de Zandwetering zijn wel groeiplaatsen van de middelhoog beschermde Rietorchis (Ff-wet tabel 2) bekend. Bij een onverhoopte wijziging van de ontsluitingsroute dient nader onderzoek naar Rietorchis te worden gedaan.

Er zijn verder geen beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen. Gezien de aangetroffen soortensamenstelling en de terreingesteldheid worden deze ook niet verwacht. Het nemen van vervolgstappen ten aanzien van de soortgroep flora is zodoende niet aan de orde.

3.3 Vleermuizen

Het leefgebied van de strikt beschermde vleermuizen (Ff-wet tabel 3 en HR bijlage IV) bestaat uit (vaste) verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 3.1 volgende pagina). Op de volgende pagina worden deze onderdelen nader besproken.

Kader 3.1 Vleermuizen

Het leefgebied van de strikt beschermde vleermuizen (Ff-wet tabel 3 en HR bijlage IV) bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. Van deze drie onderdelen genieten de verblijfplaatsen de grootste bescherming. Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamkolonies/ zomerverblijven, baltslocaties/paarverblijven en winterverblijven.

Voor hun oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaats en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jaren lang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawet echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Potentiële vaste verblijfplaatsen

In de woning zijn potentieel geschikte verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuissoorten als Laatvlieger, Gewone en Ruige dwergvleermuis aanwezig. De woning blijft gehandhaafd zodat schade aan verblijfplaatsen in gebouwen niet aan de orde is. In de schaarse bomen langs de randen van het centrale plangebied zijn geen geschikte verblijfplaatsen van vleermuizen verwacht, vanwege het ontbreken van geschikte holten en spleten.

In de eikenlaan langs de zuidzijde van de begraafplaats zijn wel diverse holten in de bomen aanwezig. Omdat deze bomen gehandhaafd blijven is geen directe schade aan potentiële verblijfplaatsen te verwachten.

Vliegroutes en foerageergebieden

Het grootste deel van de woningbouwlocatie is wegens de grote openheid en het gebrek aan geleidende elementen niet geschikt als foerageergebied. De randen van het plangebied vormen echter foerageergebied voor algemene vleermuissoorten als Laatvlieger en Gewone dwergvleermuis. De Zandwetering vormt foerageergebied voor een groot aantal vleermuissoorten, zoals onder andere Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Watervleermuis.

Tijdens het eerste vleermuisonderzoek naar vliegroutes op 8 september 2015 bleek de Zandwetering en de aangrenzende beplanting als vliegroute te worden gebruikt door tenminste acht Laatvliegers en 15-20 Watervleermuizen. De waarnemingen zijn ingetekend op kaart in bijlage 3. Het tweede bezoek zal in het voorjaar van 2016 plaatsvinden. Mogelijk maken in de kraamperiode meer of andere vleermuizen van de Zandwetering gebruik. De conclusies zullen echter gestand blijven.

De obstakelwerking, bouw en gebruik van een brug over de Zandwetering in de ontsluitingsroute kunnen een verstoring effect hebben op de functionaliteit van de vliegroute. Met name soorten van de Myotis-familie (waaronder de aangetroffen Watervleermuis) zijn buitengewoon gevoelig voor verstoring door licht. Sterke verlichting van wateroppervlakken en/of andere elementen in hun vliegroute kunnen deze minder geschikt of zelfs onbruikbaar maken voor Watervleermuizen. Soorten als Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger zijn minder gevoelig voor lichtverstoring. Hun vliegroutes zullen door de brug niet gehinderd worden.

Obstakelwerking

De aanwezigheid van een brug kan verstoring werken op een vliegroute, doordat er te weinig ruimte is om onder de brug door te vliegen. Er zijn geen cijfers bekend, maar op basis van eerdere waarnemingen adviseren we een zo groot mogelijke ruimte onder de brug open te laten, zowel in de hoogte als in de breedte. Een pijlerbrug biedt de meeste ruimte en heeft daarom de voorkeur. Indien er om andere zwaarwegende redenen moet worden gekozen voor een duikerbrug/overkluizing dan moet bij hoge waterstand nog minstens een meter hoogte en drie meter breedte overblijven om doorgang te bieden aan vleermuizen. Als de brug conform deze eisen wordt gedimensioneerd, dan is er geen sprake van obstakelvorming en zodoende ook niet van schade aan de vliegroutefunctie. Een ontheffingsaanvraag is dan niet nodig.

Indien dit niet mogelijk is, zullen de Watervleermuizen mogelijk óver de brug heen vliegen met als gevolg dat ze gevaar lopen op aanrijding en predatie. Ook is te verwachten dat ze pas later in nacht bij diepere duisternis durven te passeren en daardoor kostbare foerageertijd mislopen. In dat geval moet er een ontheffing worden aangevraagd.

Verstoring door werkzaamheden

In de aanlegfase wordt naar verwachting gebruik gemaakt van bouwplaatsbewaking (schijnwerpers). Een eventueel te bewaken ketenpark, materialenopslag en parkeergelegenheid voor bouw materieel moet daarom zodanig worden gesitueerd dat er geen uitstraling door bewakingslampen naar het water optreedt.

Ook bouwlampen die werkzaamheden bijlichten kunnen in nachtelijke uren voor verstoring zorgen. In de periode dat de vliegroutes in gebruik zijn (circa maart-oktober) de dagen echter zo lang dat er gedurende werkdagen doorgaans geen bouwlampen noodzakelijk zijn. Door de aanleg van de brug in het winterseizoen uit te voeren kan verstoring van de vliegroute in de aanlegfase gemakkelijk voorkomen worden. De aanleg van de brug moet dan tussen begin november en eind februari opgestart en afgerond worden. Als de bouw uitloopt, mag de brug niet door bouwlampen verlicht worden en dient de voorgeschreven doorvliegruimte beschikbaar te zijn.

Verstoring door openbare verlichting en verkeer

In de gebruiksfase van de ontsluitingsroute kunnen de lampen van straatverlichting en passerende auto's verstoringe lichtinval veroorzaken. Ook geluid en beweging kunnen mogelijk verstoring werken. Er zijn twee geschikte methoden om lichtverstoring door straatverlichting te voorkomen:

1. Lichtmasten en lampen op en nabij de brug worden uitgerust met amberlampen. Deze lampen stralen niet dat deel van het lichtspectrum uit dat voor vleermuizen hinderlijk is. De lampen geven een oranjegeel schijnsel;
2. Er wordt afgezien van lichtmasten. Lampen worden in de borstwering/leuning van de brug geïntegreerd en verlichten alleen het brugdek; niet het water.

Verstoring door schijnsel van autolampen is te voorkomen door tenminste de onderste meter van de borstwering op de brug dicht te houden. Het schijnsel van de lampen komt daardoor niet direct op het water.

Eindconclusie lichtverstoring

Als de voorgestelde minimale dimensionering en lichthinderbeperking niet haalbaar is, dan is schade aan de vliegroute te verwachten en dient een ontheffing aangevraagd te worden. De aanvraag voor zo'n ontheffing gaat gepaard met mitigerende (verzachtende) maatregelen. In deze situatie kan dat onder meer bestaan uit de aanplant van een dubbele rij bomen als alternatieve donkere vliegroute.

3.4 Grondgebonden zoogdieren

Juridisch zwaarder beschermde zoogdieren

Ondanks intensief zoeken naar sporen (voetafdrukken, krabsporen, mestputjes en holen) van de strikt beschermde Das (Ff-wet tabel 3) zijn er in het geheel geen sporen van aangetroffen. Op een zoldertje in de kapschuur op het erf Wechelerweg 52 zijn enkele prooiresten (veren van Houtduif) aangetroffen die wijzen op incidentele aanwezigheid van Steenmarter (Ff-wet tabel 2). Er zijn geen uitwerpselen aangetroffen. Naar verwachting is er geen sprake van vaste verblijfplaatsen van de soort.

Andere zwaarder beschermde landzoogdieren zoals Eekhoorn en Waterspitsmuis zijn op basis van biotoopkenmerken en bekende verspreidingsgegevens niet te verwachten. Van aantasting van verblijfplaatsen en/of onmisbaar leefgebied van tabel 2/3-soorten is zodoende geen sprake.

Laag beschermde zoogdieren

In het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van laag beschermde, kleine grondgebonden zoogdiersoorten aangetroffen en/of te verwachten, zoals Egel, Mol, Veldmuis, Huisspitsmuis, Bosspitsmuis *spec.*, Bosmuis en Rosse woelmuis (Ff-wet tabel 1).

Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren en verblijfplaatsen van laag beschermde grondgebonden zoogdieren verloren gaan. Voor laag beschermde kleine zoogdieren geldt automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is.

3.5 Broedvogels

Aangezien voorliggend onderzoek een verkenning betreft, is geen systematische broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Toch kan op basis van soortwaarnemingen, biotoopeisen, terreinkenmerken, expert judgement en bekende ecologische principes beoordeeld worden welke soorten aanwezig kunnen zijn. In deze paragraaf wordt hoofdzakelijk aandacht besteed aan broedvogels met jaarrond beschermde nesten. Daarnaast wordt kort ingegaan op de meer algemeen voorkomende broedvogels.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Van veel broedvogels zijn nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd. Nestlocaties kunnen dan buiten het broedseizoen zonder overtreding van de Flora- en faunawet verwijderd worden. Voor een aantal broedvogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn (zie kader 3.3).

Kader 3.3 Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Steenuil

Op het erf Wechelerweg 52 is sinds tenminste 2013 een territorium van Steenuil aanwezig (mededeling bewoonster). In 2013 en 2014 zijn ook jongen waargenomen door bewoners. Tijdens het veldbezoek op 6 oktober 2015 zijn geen exemplaren gezien, maar zijn wel talrijke braakballen en verse ruiveren aangetroffen in de kapschuur. Mogelijk bevindt de broedplaats zich in het dakbeschot van de woning, aangezien de Steenuilen daar meestal gezien worden door de bewoners. In de aanwezige boomgaard en kapschuur zijn geen geschikte broedplaatsen aanwezig. Van directe schade aan de nestplaats is in ieder geval geen sprake.

Steenulen zijn erg honkvast en zijn voor hun levenscyclus sterk afhankelijk van een klein leefgebied dat zich uitstrekt binnen een straal van circa 200 meter. Daarmee maakt ook het plangebied mogelijk deel uit van essentiële leefgebied. Hun nesten én hun functionele leefomgeving zijn daarom jaarrond beschermd en ontheffingsplichtig. Tijdens het veldbezoek op 6 oktober 2015 is een omgevingscheck uitgevoerd.

Omgevingscheck

Uit een inventarisatie van aanwezig leefgebied in een omtrek van circa 200 meter is gebleken dat vooral het erf en de met bomen beplante omgeving voor Steenuil van onmisbaar belang zijn. Het is een struktuurrijk geheel met enkele oude en vele jonge fruitbomen, ruige randjes, moestuin, eikenlaan, kapschuur, jong eikenbosje en een rij jonge walnotenbomen. Het aanliggende Zandweteringpark wordt deels begraasd waardoor kortgegrasde vegetaties voorhanden zijn waarin kevers en muizen vrij gemakkelijk kunnen worden gevangen. Een ander deel van het grasland bestaat uit hoog gras dat rijk is aan grote insecten als sprinkhanen. Door de aanwezigheid van fruitbomen en afrasteringspaaltjes is sprake van veel uitkijkposten voor de jacht. Deze biotopen zijn allemaal beoordeeld als optimaal.

Het deel van het plangebied dat binnen 200 meter ligt bestaat uit koolzaad- en roggeakkers. In dergelijke akkers kunnen hoge muizendichtheden optreden die met name voor het voeren van de jonge uilen van grote waarde kunnen zijn. Omdat uitkijkposten in de akker ontbreken, zijn slechts de randen van de akker (waar sprake is van afrastering) geschikt jachtgebied voor Steenuil. Het plangebied geldt zodoende als suboptimaal leefgebied. Door het bouwrijp maken en bebouwen van het plangebied gaat 3 hectare suboptimaal leefgebied van een totaal van circa 15 hectare leefgebied verloren.

Wegens de suboptimale status, het feit dat alleen de rand benut kan worden door Steenuil en de grote beschikbaarheid aan optimaal foerageergebied in het territorium) gaat het niet om onmisbaar leefgebied. Om toch een goede muizenstand te garanderen dienen enkele mitigerende maatregelen te worden genomen. Op een zo kort mogelijke afstand van het erf dient een smalle strook graan te worden aangelegd. Daarbij worden drie muizenruiters geplaatst. Er dienen uitkijkposten langs de graanstrook beschikbaar te zijn, zoals afrasteringspalen.

Huismus

Hoewel de locatie op zichzelf geschikt lijkt broeden er op het erf Wechelerweg 52 geen Huismussen. Ze zijn op 6 oktober 2015 niet gezien en ook de bewoonster heeft er nooit Huismussen aangetroffen. Vervolgstappen voor deze soort zijn niet aan de orde.

Buizerd en Sperwer

Deze soorten broeden naar verwachting in het bos langs de Wechelerweg, ten noorden van het plangebied. Dit bos wordt niet aangetast. Van Buizerd is een alarmroep (nestindicatie) gehoord tijdens het veldbezoek. Jaarlijks broeden door Sperwer wordt genoemd door dhr. Spijker van de Vogelwerkgroep IJsselstreek. Ook tijdens Boomvalkonderzoek op 6 augustus werd een cirkelende Sperwer boven het plangebied waargenomen. Aangezien de nesten echter niet in het geding zijn en de verwachte nestlocaties in dicht bos liggen is directe schade en verstoring niet aan de orde. Het leefgebied van deze soorten is dermate groot (meerdere vierkante kilometers) dat de 14 hectare van Steenbrugge geen essentieel onderdeel daarvan uitmaken. Vervolgstappen voor deze soorten zijn niet aan de orde.

Boomvalk

In de zomers van 2012 en 2013 heeft een Boomvalk gebroed op de hoogspanningsmast naast de geprojecteerde brug over de Zandwetering. In 2014 zijn in de omgeving nog Boomvalken met jongen gezien. Ten tijde van het quickscan-veldbezoek was het weer niet geschikt om betrouwbaar onderzoek naar Boomvalk te doen (miezerregen).

Uit het nader onderzoek op 6 augustus 2015 bleek dat er geen nestplaatsen van Boomvalk in de invloedssfeer van de nieuwbouw aanwezig zijn. Er werd wel een jagende Boomvalk boven het plangebied waargenomen, maar nadat deze een prooi ving (libelle) vloog de vogel langzaam in oostelijke richting en verdween uit zicht. Naar verwachting bevindt de nestplaats zich in die oostelijke richting, maar niet in of nabij het plangebied.

Overige broedvogels

In de struweelranden langs de noordrand van het plangebied is door de aanwezigheid van enkele bomen en lage struiken broedbiotoop aanwezig voor algemene vogelsoorten zoals Merel, Zanglijster, Zwartkop, Grasmus, Heggenmus, Winterkoning en Vink. In de akker broeden Gele kwikstaarten (Rode lijst: Gevoelig). Uit het verleden zijn hier wel waarnemingen van Patrijs (Rode lijst: Kwetsbaar) bekend. In de oeverzone van de Zandwetering broeden naar verwachting Wilde eend, Waterhoen, Meerkoet en Kleine karekiet.

Alle broedvogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Voor verstoring tijdens het broedseizoen van een vogel wordt geen ontheffing verleend. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden. Voor de meeste soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Wilde eend kan echter nog tot eind september broedend aanwezig zijn.

3.6 Vissen

In de Zandwetering zijn twee beschermde vissoorten aangetroffen. Het gaat om de strikt beschermde Bittervoorn (Ff-wet tabel 3) en de middelhoog beschermde Kleine modderkruiper (Ff-wet tabel 2). Er wordt naar verwachting geen leefgebied gedempt of ongeschikt gemaakt. Bij werken in het watermilieu van de Zandwetering kan echter wel schade aan deze beschermde vissoorten optreden. Zo kunnen bij het eventueel vergraven van de oever en onderwaterbodem van de Zandwetering visbroed of volwassen exemplaren omkomen.

Voor het werken in leefgebied met Kleine modderkruiper kan in dit geval worden volstaan met het werken volgens een goedgekeurde gedragscode. De werkwijze moet dan wel worden vervat in een ecologisch werkprotocol.

Voor de strikt beschermde Bittervoorn (tabel 3 Ff-wet) geldt een ontheffingsplicht in geval van schade. Naar verwachting kan het ontwerp van de brug en bijbehorende werkwijze zo worden uitgevoerd dat van schade geen sprake is. Ook deze werkwijze dient in een ecologisch werkprotocol te worden vastgelegd. Als blijkt dat schade niet vermeden kan worden dient er een ontheffing te worden aangevraagd.

3.7 Amfibieën

In de moerassige oeverzone van de Zandwetering is voortplanting van amfibieën te verwachten. Het gaat om enkele algemene en laag beschermde amfibieën (Ff-wet tabel 1) zoals Kleine watersalamander, Gewone pad en Bruine kikker. Deze zijn bovendien zwervend en overwinterend te verwachten in het plangebied. Juridisch zwaarder beschermde amfibieën worden vanwege het ontbreken van geschikt biotoop en op basis van bekende verspreidingsgegevens niet verwacht in het onderzoeksgebied (RAVON en waarneming.nl).

Bij de realisatie van de plannen kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van genoemde laag beschermde amfibieënsoorten verloren gaan. Voor deze soorten geldt echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze soorten niet aan de orde is.

3.8 Overige soortgroepen

In het plangebied zijn geen beschermde reptielen en ongewervelden aangetroffen of te verwachten. Wegens de afwezigheid van geschikt biotoop ontbreken geschikte voortplantingslocaties voor deze soortgroepen. Vervolgstappen voor de overige soortgroepen zijn dan ook niet aan de orde.

4. Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Bekker J.P, P. Twisk & A. Diepenbeek (2010). Veldgids Europese zoogdieren. Uitgegeven door de KNNV en VZZ.

Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

Korthorst, M. & H. Pohlman (2006) Natuurtoets Steenbrugge. Onderzoek in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen. TAUW projectnummer 165299 revisie 01, oktober 2006.

Ministerie van I&M (2012). Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte.

Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Internet

Atlas van Overijssel (http://gisopenbaar.overijssel.nl/viewer/app/atlasvanoverijssel_basis/v1)

Gebiedendatabase Natura 2000 (<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>)

Ministerie van EZ (<http://mineleni.nederlandsesoorten.nl>)

Ravon.nl (website met soortinformatie over reptielen, amfibieën en vissen)

Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland)

Bijlagen

Bijlage 1 - Samenvatting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken (EZ), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van Gedeputeerde Staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

1. Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
2. Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
3. Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
4. Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
5. Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing en beoordeling

Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren, zijn beschermde soorten aanwezig en is er sprake van overtreding van een verbodsbepaling uit de Flora- en faunawet, dan dient u een ontheffingsaanvraag in te dienen bij de RVO.

Hierbij worden de volgende vragen gesteld:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

RVO beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

Bescherming van flora en fauna (b)

Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)

Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)

Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrictlijn geldt dat u in bepaalde gevallen alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn¹ en de Habitatrictlijn.

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrictlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd.

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EZ. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In voorgaand wettelijk kader zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetteksten.

Bijlage 2 - Modelberekening Aeries

Bijlage 3 - Vliegroute vleermuizen

